HEMMELIG

M Ø T E

(GSR) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

fredag den 9. juni kl. 9.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Kåre Willoch.

Til stede var: Kjell Magne Bondevik, Ingeborg Botnen, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Harald U. Lied, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Jan P. Syse, Kåre Willoch, Liv Aasen, Kjell Magne Fredheim, Johan J. Jakobsen, Brit Jørgensen, Thor Knudsen, Gunn Vigdis Olsen-Hagen, Inger Pedersen, Borghild Røyseland, Harald Synnes, Marit Rotnes (for Sigurd Verdal)og Anders Talleraas (for Jo Benkow).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gro Harlem Brundtland, utenriksminister Thorvald Stoltenberg og handelsminister Jan Balstad.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Eldrid Nordbø, statsministerens kontor og ekspedisjonssjef Bjørn Barth, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens delegasjonssekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. EFTAs ministerrådsmøte 12.-15.6 1989

2. Eventuelt

(GSR)

KOMITEENS LEDER: Til dette møtet er det sendt innkallelse datert 23. mai med forslag til dagsorden. Er det noen bemerkninger til innkallelsen eller dagsordenen? - Det er det ikke.

Lederen vil bemerke at hvis tiden tillater det, kommer jeg til å be utenriksministeren om å komme med noen synspunkter på situasjonen i Kina.

Buttedahl har varslet at hvis tiden tillater det, vil han gjerne ha noen ord om eple-saken.

Vi får se hvor langt vi kommer. Vi er enige om at Kina-saken går foran.

Sak nr. 1.

EFTAs ministerrådsmøte 12. - 15.6 1989

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg tenkte jeg skulle starte med å si noe om hovedpunktene som gjelder oppfølgingen av Oslo-erklæringen, og så kommer handelsministeren senere direkte inn på EFTAs ministerrådsmøte neste uke i Kristiansand.

Prosessen ble altså satt i gang på bakgrunn av Oslo-erklæringen, EF-EFTA-møtet i Brussel på utenriksministernivå den 20. mars, som senere gav positiv omtale til den prosessen som var satt i gang, og EFs visepresident Andriessens besøk i Oslo den 17. april.

På EF-EFTA-møtet ble vi enige om et system for oppfølgingen i månedene framover mellom EF og EFTA. Det ble nedsatt en styringsgruppe, high level steering group, under paraplyen som skal drøfte innhold og temaer for et utvidet, utdypet og mer strukturert samarbeid. Styringsgruppen har hatt et møte, og har satt ned fem arbeidsgrupper som vi på vegne av EFTA ble enige om i møte med Andriessen, og det følger for så vidt logisk av Oslo-erklæringens innhold.

De felles gruppene mellom EF og EFTA er arbeidsgrupper som skal se på problemstillinger uten noe fastlagt mandat. Hver av gruppene skal se på områdene fri bevegelse av varer, fri bevegelse av tjenester og kapital og fri bevegelse av personer. De samarbeidsområdene som går utover disse fire frihetene, og som vi fra norsk side ser på som minst like viktige, er miljø, utdanning, kultur og sikkerhet. Alle disse spørsmålene ligger innenfor det vi kaller et europeisk økonomisk rom bredt definert, men som ikke går direkte inn på en snever

(GSR) definisjon av det indre marked og de fire friheter.

Den femte arbeidsgruppen skal se på konstitusjonelle og legale spørsmål. Disse fellesgruppene møtes også hver for seg som EFTA-gruppe og EF-gruppe, og så møtes de sammen for å belyse disse temaene. Vi skal legge fram hver vår rapport når den nødvendige møtevirksomhet er gjennomført. Det skal legges fram en rapport om vurderingene av arbeidet i disse gruppene fra EFTAs side, og en rapport skal legges fram fra EFs side, slik at det ut av disse felles arbeidsgruppene altså kommer to rapporter, en EF-rapport og en EFTA-rapport. Når vi får den kartleggingen som dette innebærer, har vi skaffet oss et bedre utgangspunkt for å se hvor vi står, og vi regner med at det blir til høsten. Dette skal jeg komme litt tilbake til.

I første fase skal disse gruppene avslutte sitt arbeid den 25. juli 1989. Allerede i sommer vil vi få et første inntrykk av hva som kommer ut av disse arbeidsgruppene.

I fase 2 skal denne high level steering group vurdere det som kommer ut av disse arbeidsgruppene når det gjelder juridiske og institusjonelle spørsmål, slik at disse spørsmål altså kommer i annen fase.

Man vil se bildet av det potensiale samarbeidsområdet og felles holdninger og ulikheter mellom EF- og EFTA-land i vurderingene av disse temaene. Man kan avslutte dette arbeidet etter opplegget i oktober 1989. Det blir da et felles EF-EFTA-møte som er lagt opp under det franske formannskapet, og som foreløpig er fastlagt til 17. november 1989. Vi skal bruke det halvåret vi nå har foran oss, til en slik felles kartleggingsoppgave.

Vi har bedt disse arbeidsgruppene om å starte på et bredt utgangspunkt. Mens vi i Luxemburg-prosessen har lagt bit-for-bit-teknikken, begynner disse arbeidsgruppene med en overordnet paraply i tråd med Oslo-erklæringen, hvor det f.eks. står "så langt som mulig gå i retning av de fire friheter." Da starter man med den paraplyen, og så ser man på alle de problemene som måtte være der, og som gjør det vanskelig å nå så langt. Man starter på en måte med et motsatt perspektiv for å være sikker på at man på en måte utnytter potensialet og definerer det ut fra et høyt ambisjonsnivå. Vi er enige om at det i gruppene skal gis uttrykk for felles EFTA-målsettinger, med det utgangspunkt at vi starter med å se hvor langt vi tror vi kan nå ut fra Oslo-erklæringen, men uten å gå i tekniske detaljer. Man leter fram til et mest mulig felles potensial.

(GSR)

Vi er på EFTA-siden opptatt av gjennom dette arbeidet å uteske EF-synspunkter. Den dragkampen er i og for seg interessant fordi begge sider er opptatt av å få oversikt over hva den andre part i dette samarbeidet har av interesser eller problemer. Da jeg besøkte kommisjonen i mai, hadde jeg samtaler med Delors og med kommisjonen for øvrig, og det var helt klart at det innen EF er noen som liksom skal teste ut EFTA, og som er opptat av det så langt at de sitter med kortene mot sitt eget bryst. Jeg snakker nå om representanter på ulike nivå som er med i en slik prosess. Men jeg er ikke i tvil om at Delors og de som har det politiske ansvar i kommisjonen, er klar over at skal man komme fram til hva man kan ha av felles interesser å oppnå sammen, må begge parter være med og åpne seg og fortelle hvordan de reelt sett ser problemene. Jeg tror det er det som nå viser seg å skje - det er denne interessen for å lære mest mulig om motparten og gi minst mulig av reell informasjon om hva slags problemer og muligheter som ligger der. Men det vil vi til slutt få se. Det er det for tidlig å vite nå, men jeg nevner det som en dimensjon i dette som vi kanskje kan komme til å se uttrykk for etter hvert. I dette ligger også det at av og til gir EF inntrykk av at de er kommet langt, at alle de prosesser som EF holder på med, og som de har satt seg som mål, går på høyglatte spor, men i virkeligheten er veldig mange av prosessene, direktivene, på langt nær ferdig. Så her ligger det problemer på begge hold.

Dette kartleggingsarbeidet vil føre fram til et bilde som gir oss et inntrykk av om og hva slags forhandlinger mellom EF og EFTA som kan starte når dette arbeidet er gjennomført. Jeg vil si det slik at man mot slutten av året vil kunne vurdere konkrete forhandlinger om en rammeavtale mellom EF og EFTA. Målet er å finne fram til et grunnlag for en multilateral rammeavtale om hvordan vi kan følge opp et utvidet europeisk økonomisk rom og få til det som er mulig gitt av de institusjonelle rammene vi har på begge sider. Vi må altså her når vi kommer til den fasen at vi skal vurdere institusjonelle temaer, få et system for hvorledes vi kan han samarbeidsorganer som kan vedta bestemmelser som gjelder i et utvidet europeisk økonomisk rom. Og det blir en nøtt hvorledes vi best kan få dette til. En rammeavtale vil ikke fungere hvis vi ikke har mekanismer som gjør at det kan fattes beslutninger om innholdet i de bestemmelsene som gjelder i dette 18-landsrommet. Vi trenger et felles styringsorgan som gjør det mulig å overvåke at de avtaler som er inngått, faktisk blir fulgt, et apparat for løsninger av tvister. Men dette er ting vi har vært inne på før. Vi må for vår del klargjøre spørsmålet om harmonisering, gjensidig godkjenning og gjensidighet ikke bare EFTA-landene imellom, men også i forhold til EF.

(GSR) De gruppene som jeg har nevnt, er varer, tjenester og kapital og personer, og gruppen som skal vurdere samarbeid om saker utover de fire friheter, som ledes av Norge. Det er Almestad som er leder for den.

Når det gjelder varer, skal man drøfte områder som fysiske og tekniske handelshindringer stort sett med utgangspunkt i Luxemburg-erklæringen, som går, og som vi stadig kommer videre på. Vi har ikke opplevd det vi var redd for, og som vi har advart mot, at prosessen EF-EFTA skulle føre til at det stanset opp i Luxemburg-prosessen. Det har ikke skjedd. Vi får - det kommer handelsministeren tilbake til - en utvikling framover når det gjelder framdriften i Luxemburg-prosessen, som EFTAs ministermøt vil se på.

Når det gjelder utdanningsområdet, har Norge og de andre EFTA-land, særlig de nordiske, lagt stor vekt på det.

Når det gjelder tjenester og kapital, har jeg lyst til å understreke at hovedområdene ser ut til å bli finansielle tjenester, transporttjenester, informasjon, kommunikasjonstjenester og kapitalbevegelser. Her er det imidlertid en rekke spørsmål som ennå ikke er avklart og avgjort på EF-siden. Men vi får et nytt grunnlag for å vurdere dette når gruppene har lagt fram sitt arbeid og sin konklusjon.

Når det gjelder personer, kan det vise seg at det feltet på ingen måte blir det enkleste. Men vi har utvidet perspektivet og gjort det klart at det ikke bare dreier seg om fritt arbeidsmarked, som er EFs prinsipielle ståsted. Det må vurderes hva innholdet i det i så fall skal være, men det vil kunne innebære oppholdstillatelse for studenter og andre ikke-yrkesaktive. Det blir en snever dimensjon hvis man knytter dette kun til forhold som gjelder arbeidsmarkedet, men vi har andre ikke-yrkesaktive også som tema, grensepassering, ytre grense-kontroll og asyl- og flyktningpolitikk. Alt dette har vært med i paraplybegrepet "personer."

Vi har fra norsk side lagt stor vekt på forskning, teknologi, miljøvern og jordbruk. Dette er spørsmål som den fjerde gruppen, som ledes av Norge, skal vurdere. Videre gjelder det selskapsrett, små og mellomstore bedrifter, økonomisk og sosial kohesjon - vi bruker mange ord, men vi vet hva det dreier seg om - utdanning, borgernes Europa, som er et uttrykk man bruker, turisme og transport.

(SL) Alt dette ligger i og for seg også som temaer utenfor de fire friheter, mer definert for seg. Vi har Noordwijk-erklæringen, hvor ministermøtet mellom EF og EFTA la en del retningslinjer for samarbeid. Jeg signaliserte til Delors da vi var i Brussel i mai, på vegne av alle EFTA-landene, at vi fra EFTA-siden var interessert i å delta i det som heter European Environment Agency. Dette er en sak som er reist i debatten innen EF, som EF selv ikke har tatt stilling til ennå. Her har faktisk EFTA kommet foran EF og sagt at kommer dere med et slikt signal, vil vi være med på det. I denne saken tror jeg det kan være en drivkraft for EF til faktisk å gjøre det.

Når det gjelder forbrukerspørsmål, er vi fra EFTA-landenes side interessert i samarbeid om de fleste EF-forslag på det feltet. Det gjelder produktsikkerhet, nye betalingsmetoder, forbrukerkreditter, turisme, urettmessige kontraktsbetingelser.

De sosialpolitiske aspekter er sterkere fokusert i EF enn noen gang før, og man ser i pressen en betydelig diskusjon mellom ulike EF-land om fremdriften av dette og innholdet i det. På norsk side har vi en arbeidsgruppe hvor Sosialdepartementet, KAD, UD, hovedorganisasjonene og LO er med, som jobber med å kartlegge den sosiale dimensjon. Vi har planlagt et seminar i høst med deltagelse fra EF-kommisjonen. Da kommer EF-kommisjonær Vasso Papandreo til Norge og skal delta på seminaret.

Når det gjelder helhetsbildet i det jeg vil kalle det andre sporet, EF-EFTA-samarbeidssporet, så er det i gang. Jeg tror vi har lagt et riktig opplegg for det, som fungerer, og som er praktisk og brukbart. Vi jobber på norsk side som EFTA-formannskap og også på vegne av oss selv med å kartlegge disse tingene, men vi kan pr. juni ikke si hva som kommer ut av disse forskjellige arbeidsgruppene, hvilket bilde som avtegner seg. Det vil vi kunne til høsten. Jeg vil antyde at vi allerede i oktober vil kunne oppsummere hvor vi står, og kunne legge noen føringer for hvordan Norge vil anbefale at EFTA-landene eventuelt går videre på et forhandlingsgrunnlag med EF.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker statsministeren for en interessant redegjørelse. Allerede før jeg gir ordet videre vil jeg reise spørsmålet om statsministeren kunne tenke seg å gi oss et notat fra denne redegjørelsen om det som gjelder fremdriftsplan, tidsfrister m.v., som ikke behøver å være hemmelig, som kunne lette gruppenes arbeid med beslektede spørsmål - at de vet når man bør være klar til å ha en mening om saken.

(SL) STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Ja, det kan vi gjøre.

JOHAN BUTTEDAHL: Det gjelder det som lederen tok opp; hva som kan fremlegges for de enkelte grupper. Lederen nevnte tidsfrister og fremdriftsplan. Jeg stiller spørsmål om innholdet i hva de enkelte grupper skal ta opp. Statsministeren nevnte at det var norsk lederskap i én gruppe. Jeg vil be statsministeren vurdere hvilke muligheter man har for at stortingsgruppene kan få en inndeling av arbeidsoppgavene under de enkelte grupper.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Vi har et fint skjema her.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Jeg går rett på det vi kaller Luxembourg-prosessen - som først og fremst blir tema i Kristiansand - som er basert på samarbeid om nærmere 30 forskjellige områder, hvor vi mener vi kan vise til betydelige fremskritt. EFTAs ministerrådsmøte i Kristiansand 13. - 14. juni blir en viktig milepæl, og likeledes møtet med visepresidenten i EF-kommisjonen, Andriessen, 14. juni. Det er vanlig at man i forbindelse med ministerrådsmøtene har et møte med EF-kommisjonens utenriksministre.

Avtaler som er eller er i ferd med å bli ferdig forhandlet og hvor undertegning vil finne sted i nærmeste fremtid - det gjelder tre områder som har vært nevnt tidligere:

- Informasjonsprosedyre for tekniske forskrifter: Avtalen medfører at alle utkast til tekniske forskrifter fra de enkelte EF- og EFTA-land skal sirkuleres med en tre måneders kommentarfrist.

- TEDIS (elektroniske handelsprosedyrer): Bilaterale, parallelle avtaler er snart ferdigforhandlet. Formålet med TEDIS er å fremme systemer for elektronisk utveksling av handelsdata. Forslaget om inngåelse av avtale medfører antagelig økonomiske forpliktelser for Norge, og vil derfor bli forelagt Stortinget.

- Eksportrestriksjoner: Tilleggsprotokoller til frihandelsavtalene er ferdigforhandlet. Avtalen avvikler eksisterende restriksjoner og setter forbud mot nye på eksport av ikke-jernholdige metaller. Endring av eksisterende forskrifter vil bli foretatt av Utenriksdepartementet.

(SL) Andre spørsmål som vil bli drøftet på rådsmøtet:

-Styrking av EFTA som et nødvendig ledd i et utvidet samarbeid med EF. EFTAs råd har drøftet forskjellige muligheter som styrking av rådets rolle, styrking av EFTAs beslutningsprosess, forhandlingskapasitet, overvåking og håndhevelse, styrking av sekretariatet. Det gjelder både i Genève og i Brussel.

Det er viktig å understreke at styrking av EFTA ikke er noen engangsoperasjon, men en prosess som i realiteten startet allerede i fjor. Det er nå enighet om å styrke rådet og formannskapets rolle, ikke minst for å kunne ivareta de økte samarbeidsoppgaver i den pågående og det fremtidige samarbeid mellom EFTA og EF. En viktig oppgave vil være å styrke beslutningsprosessen og forhandlingskapasiteten. Disse vil man arbeide videre med bl.a. i lys av de kommende diskusjoner med EF.

- EFTAs juridiske ekspertgruppe vil fremlegge en rapport for rådet som berører sentrale rettslige spørsmål i EFTA/EF-samarbeidet.

- Diskusjonen om overvåking og håndheving av statsstøttereglene vil bli videreført på basis av statusrapport fremlagt på rådsmøtet. Rapporten utarbeidet av en ekspertgruppe omfatter bl.a. forslag som krever endringer i Stockholm-konvensjonen. Ministrene forventes i Kristiansand å bli enige om å styrke EFTA-sekretariatets rolle i å overvåke statsstøtteordninger. Jeg vil understreke at det her dreier seg om handelsvridende støtte til industri og fiske - og ikke jordbrukssektoren. Man vil også drøfte opprettelse av en ekspertgruppe til å vurdere konkrete støtteordninger som kan være i konflikt med EFTA-konvensjonen. Siktemål med arbeidet er også å få bedret innsyn i andre europeiske lands støtteordninger. Det vil være en målsetting å etablere et system som på gjensidig basis bedre kan bidra til å fjerne handelsforvridende støtteordninger og derved hindre handelspolitiske konflikter. Dette vil også bidra generelt til en større internasjonal disiplin på området. Et slikt samarbeid fordrer bedre EFTA-regelverk for overvåking og håndhevelse.

- EFTAs interne regler for offentlige innkjøp, inkludert spørsmålene om overvåking og håndhevelse, har vært gjenstand for en intern analyse. Forrige ministerrådsmøte (i november 1988) besluttet den gang at dette arbeid skulle ses i lys av gjensidig markedsåpning innenfor EES. EFTA-ministrene skal drøfte den videre oppfølging av samarbeidet om offentlige innkjøp.

(SL) - Liberalisering av handelen med fisk i EFTA basert på innstilling fra en arbeidsgruppe nedsatt ved EFTAs ministermøte i Tammerfors i juni i fjor. Her er vi kommet et stykke på vei. Gjenstående problem er sveitsisk reservasjon mot liberalisering av visse sorter ferskvannsfisk. Dette problem vil søkes løst forut for møtet. Et vedtak om liberalisering av handelen med fisk i EFTA, med de endringer av EFTA-konvensjonen og de forpliktelser det innebærer, vil bli forelagt Stortinget for godkjenning.

- Hittil begrenset interesse i EFTA for organisasjonen som felles plattform i forholdet til tredje land. Men EFs samarbeid med tredje land skaper diskriminerende forhold for EFTA-eksport i disse markeder i forhold til EF-land. Samtidig bør EFTA kunne bidra positivt i samarbeidsprosessen mellom øst og vest. I lys av dette vil man drøfte videreutvikling av samarbeidet med Jugoslavia, (bl.a. er det mulig at spørsmålet om å etablere et eventuelt investeringsfond blir tatt opp på møtet).

EFTA-ministrenes møte med visepresident Andriessen vil i hovedsak konsentrere seg om følgende punkter:

- Tekniske handelshindre, herunder prøver og sertifikater. Det tas sikte på å markere politisk enighet om å arbeide for gjensidig godkjenning av prøver og sertifikater. En forventer at partene vil bli enige om å se på generelle spørsmål for avtaler om gjensidig godkjenning som tenkes inngått på en rekke sektorer. På ekspertplan utredes etablering av fremtidig europeisk infrastruktur for prøving og sertifisering med felles organer som skal kunne treffe vedtak og ta initiativ til nye sektorarrangementer.

- På området offentlige innkjøp er det enighet om å styrke samarbeidet bl.a. ved gjensidig markedsåpning i første omgang for offentlige innkjøp av varer, bygg og anlegg. Det er foreslått at man skal drøfte nærmere betingelsene for gjensidig markedsåpning for ekskluderte sektorer (vannforsyning, energi etc.). Likeledes må man drøfte nærmere et felles system for overvåking og håndhevelse. Internt i EF er EFs institusjoner gitt en sterk stilling, EFTA-landene har imidlertid foreslått å finne ad hoc-løsninger på disse problemer.

På utdanningsområdet er COMMETT II formelt blitt åpnet for deltagelse fra EFTA-landene. De nærmere enkeltheter vedrørende deltagelse blir drøftet nå. Det vil nå være viktig å få åpning for ERASMUS og andre samarbeidsarrangement i EF. Drøftelsen vil her kunne påbegynnes neste år.

(SL) - Utviklingen innen forskningssamarbeidet EFTA/EF har vært positiv, og vår målsetting er å søke EFTA-deltagelse i flere program så vel som i prosjekt. En viss skepsis har til tider gjort seg gjeldende i EF, hvilket krever løpende markering av interesse fra EFTA.

Andre viktige samarbeidsområder som vil bli drøftet med Andriessen er miljøvernsamarbeid, basert på Noordwijk-erklæringen av 1987 og det etablerte oppfølgingsapparat. Her er det, som statsministeren sa, av interesse å komme med i det planlagte miljøvernbyrået som EF planlegger. På transportområdet er vi spesielt opptatt av at det gis mandat for forhandlinger om en luftfartsavtale mellom Norge/Sverige og EF. Innen turistsektoren er EFTA-landene invitert til å delta i Det europeiske turistår 1990. Det siste høres kanskje trivielt ut, men det er ikke uten betydning for Norge at EF markedsfører EF som Europa. Det er viktig at vi markerer oss som en del av Europa, ikke minst i slike sammenhenger som det.

Jeg skal stoppe med det. Det er de sakene som jeg tror vil være de viktigste på møtet.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker for redegjørelsen. Jeg har tegnet meg selv til et par korte spørsmål.

Jeg vil gjerne få en vurdering av mulighetene for at EF under den fortsatte prosess kommer til å reise spørsmål om frihandel med landbruksvarer, eller friere handel med landbruksvarer, og om risikoen for at EF kommer til å reise spørsmål om bidrag fra EFTA-landene til noen av de utgifter som EF har i forbindelse med den sosiale dimensjon, distriktsutbygging e.l.

HARALD U. LIED: Vi har fått en omfattende redegjørelse både fra statsministeren og handelsministeren. Jeg vil stille et konkret spørsmål. Statsministeren nevnte oppholdstillatelse for studenter og handelsministeren var inne på ERASMUS-programmet. I hvilken grad vil EFTA-landene legge vekt på at EFTA-landenes studenter får bedre anledning til å studere ved universiteter og høyskoler i EF-land og delta i det utvekslingsprogram som EF har for utveksling av studenter, og godkjenning, gjensidig aksept av eksamener fra høyskoler og universiteter?

JOHAN BUTTEDAHL: Vi har fått en redegjørelse om opplegget for Kristiansand-møtet. Dette var mer teknisk enn rent politisk. Jeg ser møtet med Andriessen som det mest interessante her.

(SL) Jeg har egentlig ingen kommentar til opplegget så langt, men det var det statsministeren orienterte om når det gjaldt fremdriftsplanen for det videre arbeid på det såkalte "EF-EFTA-samarbeidssporet" og de ulike grupper som der var nedsatt. Jeg forstår det slik at når det gjelder den sosiale dimensjon, er det nedsatt en egen norsk gruppe til å se spesielt på disse spørsmålene. Jeg forutsetter at distriktspolitiske spørsmål og problemer er innbefattet i det.

Jeg har imidlertid lyst til å spørre: Er det andre grupper som er nedsatt eller er tenkt nedsatt fra norsk side, når man nå skal drøfte seriøst felles styringsorganer som kan ta beslutninger. Har man fra norsk side også nøye vurdert hvor langt man kan gå, hvilke forutsetninger man har, hvilke krav man har, altså: Har man også på dette området tenkt å nedsette en spesialgruppe?

Statsministeren vet at det er betydelige innvendinger i det politiske miljø mot tanken om overnasjonalitetsstrukturen i EFTA-samarbeidet. Jeg ville sette pris på om man kunne få en vurdering av nettopp disse spørsmål.

JAN P. SYSE: Jeg tar til etterretning at når det gjelder de felles EFTA-målsettinger, følger arbeidsplanen det som man vel med all rimelighet kan forvente. Jeg synes det er en plan som viser både tempo og aktivitet. Jeg sitter likevel med en følelse av at det ikke er hele spekteret, og vil si dette på basis av at det egentlig dreier seg om våre nasjonale interesser.

Jeg vil høre litt om i hvilken grad man er tosporet i dette arbeidet. For det lå også i Oslo-beslutningen at man skulle ha bilaterale muligheter, og det er vel åpenbart at det er flere områder hvor en felles målsetting ikke nødvendigvis representerer den skarpest formulerte nasjonale målsetting. Og vi har også på områder som skipsfart og energi bilateralt arbeid. Jeg vil spørre hvordan man parallelt med det vi nå har fått lagt frem, også hele tiden er opptatt av de spesielområder hvor nasjonale norske interesser er sentrale. Jeg nevnte skipsfart og energi. Det gjelder for så vidt også fisk og landbruk. Vi ser at andre EFTA-land, Sverige f.eks., så vidt jeg kan forstå er meget aktive og energiske også når det gjelder et direkte forhold til EF. Og EFTA-opplegget åpner for det. Jeg ønsker å høre litt om hvilken sikkerhetsventil man har lagt opp til i dette systemet, så man vet at den siden av saken ivaretas hele tiden, og at vi ikke bare er de felles målsettingers disipler i dette arbeidet.

(KML)

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Det første spørsmålet fra Willoch gjaldt landbruksvarer. Hittil ser det ikke ut til i den arbeidsgruppen som jobber med spørsmål rundt begrepet eventuell tollunion eller andre ordninger som gjør at vi kan få økt frihandel med varer, at dette blir brakt inn. I og for seg også ellers har man hittil holdt landbruksvarer utenfor. Jeg vil ikke her og nå gi noen garanti for hvordan dette utvikler seg i ukene og månedene fremover, men så langt er det nok såpass store problemer knyttet til dette at man ikke bringer det inn i den første fase, og vi har selvfølgelig heller ikke etterlyst at det skulle skje.

Når det gjelder deltakelse i finansiering, har det ikke i arbeidsgruppesammenheng vært reist noen spørsmål om deltakelse i strukturfond. Men dette tror jeg også er et slikt tema som i neste runde kan vise seg å dukke opp.

Så til Buttedahls spørsmål. Jeg nevnte arbeidsgruppen i tilknytning til den sosiale dimensjon. Men denne arbeidsgruppen fra norsk side er bare en av mange. I disse oversiktene over Regjeringens arbeid med forholdet til EF/EFTA vil dere finne at det er nedsatt en rekke arbeidsgrupper. Dette var en av dem. Her tror jeg delvis distriktspolitikk vil bli berørt. Kommunaldepartementet er med i en gruppe. Vi har en gruppe når det gjelder små og mellomstore bedrifter, som ledes av Næringsdepartementet, hvor Kommunaldepartementet er med. Der ligger det viktige distriktspolitiske perspektiver. Det er i det hele tatt mange av de arbeidsgrupper som er nedsatt, og som arbeider med det indre marked på norsk side, som berører distriktspolitiske problemstillinger. Det er jo ikke en endimensjonal sak - det går inn i veldig mange sammenhenger.

Så til Syse. Det er klart at vi arbeider to-sporet også. Vi har gjort det hele tiden. Men av og til lages det mer støy fra enkelte lands side om bilaterale initiativ i forhold til EF enn det det er grunnlag for i forhold til det man faktisk oppnår. Man må ikke være sikker på at det faktisk slår igjennom. Mitt inntrykk nå under mitt besøk i kommisjonen var at de i høy grad bestemmer selv hvilke felt de i det hele tatt er villig til å gå inn i bilaterale drøftelser på, så det er nok mange som møter en nokså lukket dør i denne situasjonen på grunn av EFs eget arbeid med viktige spørsmål.

Men i de spørsmål vi jobber med, og som vi mener er særlig viktige fra norsk side - Syse nevnte flere av dem - er det faktisk en viss fremdrift og gjensidig

(KML) forståelse. Det betyr at jeg kan si at det bygger seg opp til at det kan se bedre ut. La oss ta skipsfart: Der tror jeg nok at ambisjonsnivå og innfallsvinkel for ett eller to år siden var for høyt. Det var slik at det i forhold til EFs arbeid på samme område var håpløst. Nå har det kommet en ny kommisjonær, van Mierth, som kommer til Oslo i løpet av en ukes tid. Vi skal da fortsette dialogen om skipsfart - og luftfart, som han også har ansvaret for, og transport, for vi har konkrete problemer som knytter seg til SAS og norske interesser direkte.

Fisk er et velkjent tema. Jeg hadde også møte med ham som steller direkte med disse spørsmål under besøket i Brussel. Her har vi spansk formannskap i EF for tiden, så jeg satser i denne omgang på kommisjonen, men samtidig holder vi kontakt på politisk nivå med Spania om denne type spørsmål, som er veldig viktige for oss, men også sensitive i flere andre sammenhenger.

Energi er et annet felt hvor det nå er en dialog i gang. Vi får besøk av kommisjonæren på Arne Øiens område i høst. Det foregår også arbeid i arbeidsgrupper hvor Norge er med, og EF blir i økende grad opptatt av dimensjonen energi og miljø. Det er interessant, fordi det gir en ny innfallsvinkel til flere ting som også er i norsk, nasjonal interesse, også når det gjelder gass og petroleum. Vi har her noe å bidra med i høy grad.

Så til utdanning. Jeg nevnte COMMETT II. Det er et program som vi får gjennomslag for, og som kommer opp i EFTA-møter, og hvor vi har fått åpning i EF.

ERASMUS-programmet er foreløpig ikke klart, men vi har de intensjoner som Lied nevnte - det er dem vi jobber etter. Det er fremdrift, og det er betydelig interesse også fra EFs side for å få til dette. De oppfatter det ikke slik at det er noe EFTA-landene ber om som de liksom skal si nei til. Jeg tror mange i EF ser det slik at det er i gjensidig interesse å få avtaler som gir studenter både i EF-og EFTA-land gjensidige fordeler og muligheter. Jeg tror det går i den retningen. COMMETT II er første gjennombrudd.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Jeg hadde tenkt å si noe når det gjelder samarbeidet universitetene imellom, det går som tidligere. Full åpning for EFTA som gruppe i ERASMUS-programmet kan først bli aktuelt i 1990.

KOMITEENS LEDER: Flere har ikke bedt om ordet til denne sak.

Sak nr. 2.

Eventuelt.

(KML) KOMITEENS LEDER: Jeg vil gjerne høre om utenriksministeren har noe å meddele når det gjelder utviklingen i Kina.

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Ja, jeg kan ta tre korte hovedpunkter. Det ene er selve situasjonen i Kina, det andre er reaksjonen fra omverdenen, og det tredje er nordmenns situasjon i Kina.

Når det gjelder situasjonen, vet ikke jeg mer enn det som kommer fram i media - jeg vil heller si at jeg vet mindre, for det er såpass få av opplysningene som kan bekreftes. Men noe kan vi slå fast. I øyeblikket er det den harde kjerne rundt statsminister Li Peng som har kontrollen, iallfall i Beijing-området - og antakelig i Kina generelt. Selv amerikansk etterretning, som jo er meget god når det gjelder å anslå troppebevegelser, er ikke i stand til å vurdere den indre politiske situasjon. Men statsminister Li Pengs framtreden i går tyder på at det i øyeblikket er han som har kontrollen.

Om det er strid mellom avdelinger innen hæren, er det iallfall ikke kommet til syne på noen av satellittbildene. Det er store troppebevegelser - ja, men det har ikke vært registrert kamper mellom disse hærenhetene.

Det er uro forskjellige steder rundt i landet. Det er bygd barrikader i Shanghai, og det er store militære konsentrasjoner ved den viktige broen over Yangtze. Det er det vi vet i øyeblikket. Den eneste trøst med disse få bekreftede opplysninger er at det er ingen andre som kan gi noen bedre opplysninger - hvis det kan sies å være oppmundtrende. Jeg tror det også for kineserne er liten oversikt over situasjonen.

Så til andre lands reaksjoner. Dere vil være kjent med at De forente stater har vært forsiktige. De har f.eks. ikke fordømt det som har skjedd. De tar avstand fra det, de har stanset all militærhjelp og militærutveksling, men de har ikke gått til noen drastiske skritt utover det. Det har vel sammenheng med den lange og tålmodige innsats som ligger bak det de nå har etablert vis-à-vis Kina.

Sovjets reaksjoner er enda mer forsiktige. De har sagt de ikke selv vil blande seg inn i indre kinesiske forhold og advarer andre mot å gjøre det samme. En lederartikkel i Pravda i går støttet i prinsippet at man hadde brukt militære styrker overfor studentene. Det ble uttrykt slik at dette var noe som kan være nødvendig for å opprettholde ro og orden.

Danmark, Sverige og Norge har omtrent likelydende reaksjoner. Vi har alle fordømt bruken av

(KML) militær vold mot sivile. Vi har stanset besøks-utvekslingen. Garantiene er stanset, og av både praktiske og politiske grunner er næringslivets kontakter stanset opp. Hva vi videre kommer til å gjøre, får utviklingen vise. Men vi har løpende kontakt hver dag med de andre nordiske land og flere ganger i uken med de forskjellige EF-land. Vi prøver å kjøre en parallell linje, men vi har nok i Norden, og spesielt Sverige og Norge, ligget foran i de politiske reaksjoner. EF har vært mer forsiktig.

Så til nordmennenes situasjon i Kina. Det var onsdag 150 registrerte nordmenn i Kina. Vi har da registrert dem vi med sikkerhet vet om, dem vi har kontakt med, pluss alle dem vi har fått høre om. Dette tallet er riktignok ikke sikkert. Vi registrerer det når det blir ringt til UD og spurt etter f.eks. "Agnete Pedersen", og deretter meddeles det til ambassaden. Av de 150 var det 51 som onsdag morgen var i Beijing-området. Av de 51 er, som dere vet, 38 nå kommet ut av landet med de to fly som er gått. To er reist til Japan. 11 er igjen. Av dem er seks ambassadepersonell, to fra Eksportrådet og tre journalister, fra NRK, Aftenposten og Stavanger Aftenblad. Av de andre 99 var fem i Shanghai. Ambassaden fikk dem ut med et amerikansk fly fra Shanghai i går. De andre er rundt omkring forskjellige steder i landet. Vi vet at det er en stor delegasjon av studenter fra Norges landbrukshøgskole på båttur på Yangtze. Det hadde ikke lykkes oss i går aftes å komme i kontakt med dem. Dessuten ser det ut til å være mange nordmenn som går med ryggsekk rundt i Kina, langt flere enn vi var forberedt på da vi begynte å få telefoner inn til UD.

Når det gjelder det videre arbeid, vil jeg gjerne si at vi har beredskapsplaner i håp om - hvis det skulle bli en tilspisset situasjon - å få ut de som er igjen med fly, men skulle også det stanse opp, som vi er forberedt på, har vi kartlagt norske båter i området for å få dem inn til forskjellige havner. Kjøreturen fra Peking - hvis den er gjennomførbar - til nærmeste havn tar ca. tre timer.

For øvrig vurderer vi naturligvis hva som kan komme på tale av videre reaksjoner. Men det er også mye avhengig av den videre utvikling i Kina og kontakten med andre land.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker for redegjørelsen. Lederen finner å måtte begynne avviklingen av møtet når det begynner å ringe. Det betyr at det bare er en som får ordet.

(KML)

REIULF STEEN: Det er bare et synspunkt som kanskje utenriksministeren kan kommentere. Slik det ser ut nå, vil Li Peng og Deng Xiaoping og den gruppe de representerer, komme til å styrke kontrollen. Og når vi nå ser tilbake på den amerikanske administrasjons holdning og på Sovjets holdning, er det helt klart at de har hatt i tankene at det kommer en tid etter den uro vi nå opplever. Vi vil få en politisk situasjon hvor vi får å gjøre med et Kina som helt sikkert er veldig mye annerledes. Men enhver tanke på å isolere et land på 1,1 milliarder mennesker er selvfølgelig helt umulig. Jeg går ut fra at UD også overveier hvordan vi skal forholde oss fremover, og at man også har kontakt med USA når det gjelder politikken etter den uroen vi nå gjennomlever.

KOMITEENS LEDER: Jeg vil gjerne få slutte meg til ønsket om kontakt dersom man skulle overveie noen nye oppsiktsvekkende utspill fra norsk side, men jeg forstår det slik at slike egentlig ikke har liggeti kortene.

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Jeg kan bekrefte at vi har folk som vurderer den videre utvikling, og vi har fortløpende kontakt med Norden, EF og USA.

KOMITEENS LEDER: Det vil bli et nytt møte i denne komite fredag 16. juni kl. 9 for behandling av våpeneksportreglene.

Møtet hevet kl. 9.55.